

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА

МАТЕРІАЛИ

V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

12 – 13 жовтня 2017 р.

**ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ
РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА
ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ**

Видання присвячене

115-річчю Одеської національної академії харчових технологій

**та 5-річчю Навчально-наукового інституту прикладної
економіки і менеджменту ім.Г.Е.Вейнштейна**

м.Одеса

УДК: 338.43:316.502(477)

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття. Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції 12-13 жовтня 2017р. Одеса: Одеська національна академія харчових технологій, 2017. – 291 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Науковий редактор Каламан О.Б. – директор ННПЕіМ ім.Г.Е.Вейнштейна ОНАХТ

Редакційна колегія:

Ангелов Г.В. – д-р філософії, проф., Агеева І.М. – к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. – д.е.н., доц., Купріна Н.М. – к.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. – д.е.н., проф., Павлов О.І. – д.е.н., проф., Рогатіна Л.П. – к.с.н., доц., Савенко І.І. – д.е.н., проф.

Рекомендовано до видання Вченою Радою Одеської національної академії харчових технологій протоколом № 3 від 03.10.2017 р.

Матеріали додаються за оригіналами рукопису
Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та сутність
наданих матеріалів

СІМ'Я У ФОКУСІ ФІЛОСОФІ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Іванов С. В., к.і.н., доцент

Одеська національна академія харчових технологій

Сукупність цілей, ідей, цінностей, трудових прийомів інструментів та техніки, які використовуються в рамках соціальних інститутів для формування загальних соціальних цінностей, а також зовнішніх механізмів забезпечення діяльності цих інститутів і уявляють собою соціальні технології. Американські еліти успішно застосували їх для укріплення єдності своєї нації та цивілізації, а також для ослаблення конкурентів. Для осмислення соціальних технологій можна використовувати декілька ключових понять. Одним з них є соціальний процес, – процес здійснення трудового впливу людини на саму себе або на іншу людину за допомогою специфічних матеріальних та інформаційних засобів праці, соціальної техніки та соціальних інструментів. Результатом цього впливу може бути розвиток здібностей людини та активної цілеспрямованої діяльності. В соціальному процесі приймають участь багато індивідів, які пов'язані між собою відношеннями кооперації та розподілу праці. Розвиток різноманітних матеріальних та трудових факторів виробництва веде до послідовного розвитку форм соціального процесу. До органічних за своєю природою форм соціального процесу відносять рід, плем'я, сім'ю, а до більш складних, інституціональних – народність, народ, націю. Інституціональні форми соціального відтворення виникають під дією соціальних інститутів – відокремлених груп людей пов'язаних між собою відношеннями розподілу та кооперації праці. Зовнішнім ефектом їх діяльності є соціальна послуга. До соціальних інститутів зараховують зазвичай школу, церкву, музеї і т. д. Російський дослідник О. Гапоненко, крім цього вводить поняття «соціальних фабрик». Це соціальні інститути засновані на діях механізмів та машинних систем є особливою формою соціального буття (газети, кіно, радіо, телебачення і т. п.). Сукупність засобів забезпечення зовнішньої діяльності соціальних інститутів він умовно називає «соціальними механізмами».

Однією з важливих функцій соціальних інститутів в США є формування з відокремлених індивідів соціальних спільностей, вони здійснюють цю функцію за допомогою формулювання спільних цілей, надання їм форми цінностей та переконання індивідів у необхідності спільних дій у відповідності до цих цінностей. Іншими словами соціальні інститути виробляють спільну для всіх соціальну ідеологію і формують за її допомогою єдину соціальну свідомість. Священики, вчителі, викладачі, митці – всі вони формують здібності людей, успішні представники цих професій утворюють соціальну еліту, використовують соціальні технології в процесі створення соціальних спільностей. Для виконання цих функцій соціальні еліти отримують матеріальні ресурси від еліт економічних та силову підтримку від еліт політичних. Це потребує вибудовування певних взаємовідносин між елітами та встановлення зв'язків еліт з масами населення. Конфлікт еліт може призвести до того, що важливі соціальні функції не будуть реалізовані і механізм відтворення соціальних спільностей буде порушено. Характерним прикладом може бути пробудження самосвідомості негритянського

населення США. Коли соціальна еліта цієї верстви оформилась, вона не була допущена у вищі ешелони американського суспільства і почала «відривати» негритянську спільність від білої більшості. Відбулася низка заворушень у бунтів, поки політичний клас дійшов до висновку, що для зменшення гостроти ситуації необхідно включити представників негритянського населення до правлячої верстви суспільства, щоб запобігти остаточному розколу.

Життя на Заході вимагає від людини надзвичайної рухливості, гнучкості, динамізму, активного відношення до себе, вміння пристосовуватись. В системі, що будується індивідуалістами виникає складна сукупність багатьох систем, що об'єднуються в метасистему. Змінюється значення системного параметру складності, система стає все більш складною. Зростання складності дозволяє вибудовувати велику кількість індивідуальних систем, як наприклад, в США, де базисом для розвитку демократії були фермерські господарства.

На протязі тривалого проміжку еволюції людські суспільства організовували свою діяльність на основі відносин спорідненості. Родинні зв'язки втрачають своє значення лише під впливом індустріалізації, хоча вони залишились важливим елементом суспільного життя. В традиційних суспільствах правила відносин спорідненості були соціально визнаними і уявляли собою свого роду обов'язкову цінність. Вони були необхідні для інтеграції і дезінтеграції індивідів відповідно до їх обов'язків, прав і привілеїв відносно інших людей та суспільних функцій. Відносини спорідненості будувалися на двох основних принципах: 1) кровній спорідненості; 2) шлюбі. Сім'я уявляла собою первинний, мінімальний, соціальний осередок існування якого пов'язується в соціальній антропології з поняттям «домашнього рівня соціальної організації». Вона виступала універсальним соціальним об'єднанням з первинними репродуктивними і господарськими функціями. Первісна локальна група, – община об'єднувала людей, що займалися мисливством і збиральництвом. Такі групи часто не мали формальних лідерів. Тривалий час в науковій літературі їх пов'язували з поняттям «плем'я». На більш складному рівні організації знаходились системи соціальної організації, що виникли у суспільств з екстенсивною аграрною економікою. Головною рисою цих політичних систем був багатоступінчатий ієрархічний характер, вони об'єднували політичні структури декількох рівнів. Кожна з таких структуру мала свого вождя, які складали певну ієрархію і підкорювались верховному правителю. Верховні вожді і вожді більш низьких рівнів не мали абсолютної влади. Вони повинні були здійснювати процедури роздачі продуктів і товарів, які збирали з населення, щоб зберігати свою політичну клієнтуру. Найбільш складною формою політичних систем виступають держави. В доіндустріальних суспільствах їх формування було пов'язане з осілими народами, зайнятими аграрною економікою. Це сильно стратифіковані в економічному, соціальному і політичному відношенням утворення, на вершині яких знаходився суверенний лідер, що мав владу обкладати податками все населення і користувався підтримкою аристократичної бюрократії. У державних утвореннях рестрибутивні механізми були організовані в інтересах привілейованих груп, які накопичували багатства за рахунок нижчих соціальних верств. Держава для їх захисту використовувала кодифіковані закони, легітимне право на використання

насильства і примусу. «Аграрна культура існує близько 8000 років і проявила себе як одна з найбільш ефективних систем життєзабезпечення. Вона дозволяє створювати стійкий надлишок відтворюваного продукту і тим самим детермінує розвиток ринкової економіки, ускладнення економічних і політичних систем. Із землеробством пов'язують високу густину населення і складні технології виробництва різноманітних продуктів. Інтенсивне землеробство засновувалося на тваринній силі і технологічних системах, що давали можливість виробляти достатньо продуктів для утримання цілих міст. Поселення землеробських народів нараховували тисячі і десятки тисяч людей, що вимагало високої спеціалізації занять і централізованих управлінських структур. З'явилися соціальна ієрархія, соціальні відмінності, а також пірамідальні державно-політичні структури.

Сім'я була головним інститутом в житті кожного індивіда, так як взаємна повага і дружні відносини між батьками і дітьми високо цінувалися. Ще одною проблемою ССУ традиційного суспільства виступала проблема репрезентації політичної еліти в соціальному житті пересічних індивідів. Вже у Східних деспотіях вона була розв'язана за допомогою пропагування сакральності світської влади, її походження від Бога. Монархи нерідко застосовували міри для створення зовнішнього іміджу влади: вели війни, грандіозний двір, величні резиденції і т. д. Застосовувались і культурні засоби: створення відповідних біографій, творів мистецтва для прославлення монархів. Важливим засобом для підтримання панівного становища еліт корони вважалась розкіш і велич. Ще одним характерним прийомом було тиражування зображень правителів. Крім цього, підданам часто нагадували про велич і вічність роду монархів в усній формі. Для цього розробляли спеціальні міфи і легенди. Цивілізація, яка розглядала весь всесвіт як частину держави, розглядала послух як першу добродієність, тому що держава була побудована не безумовно прийняті авторитету влади.

На думку Ж. Делеза дисциплінарні суспільства розпочали організацію гігантських просторів ізоляції. Вони досягли свого розквіту на початку XX ст., коли індивід почав поступово переходити від одного закритого простору до іншого, у кожного з яких свій власний закон: сім'я, школа, завод, час від часу лікарня, казарма і, можливо, тюрма, яка є майже ідеальним простором ізоляції.

Ж. Делез апелює до ідей Фуко щодо ідеального проекту просторів ізоляції. Йому особливо кидається в очі соціальна організація на заводах, метою якої є концентрувати, розподіляти простір, впорядковувати час, розташувати продуктивну силу в просторово-часовому континуумі так, щоб отриманий результат перевищував суму первинних сил. Суспільства контролю, на думку філософа, замінюють дисциплінарні суспільства. Для Ж. Делеза механізми контролю уявляють собою варіації однієї і тієї ж структури, що утворює систему геометричних змінних, мова якої є цифровою (хоча і необов'язково бінарною). Простори ізоляції уявляють собою матриці, окремі модулі, а контроль є модуляцією. Ця модуляція ґрунтується на певному цифровому шифрі. Складна мова суспільств контролю заснована на ньому. Шифр або допускає індивідів до інформації або відмовляє в доступі. Люди більше не можуть аналізувати свої взаємовідносини соціальності, ґрунтуючись на дихотомічній парі маса-індивідуум. Індивідууми стають «дівідуумами», а маси – семпами, ринками і банками даних.

На думку Ж. Делеза, сім'я, школа, армія, завод більше не є схожими один на одного, але всього лише різними просторами ізоляції, які сходяться до єдиного власника, до держави або до приватної влади. Вони стають шифрованими фігурами, деформуються і трансформуються. Все це здійснює одна і та ж корпорація, у якій є тільки керуючі.

Роботи постмодерністів дозволяють пояснити як нові засоби споживання долають ефекти розчакловування сучасного світу і дозволяють заново його заново зачарувати контролюючи та експлуатуючи величезні маси споживачів. Все це відбувається в західних країнах на тлі відчутного підвищення рівня життя населення та зростання його комунікативної активності. Матеріальні стимули на рубежі XX і XXI ст. почали витіснятися мотивами самореалізації індивіда, суспільно значимої діяльності. До позитивних зрушень російський дослідник С. Д. Хайтун відносить і політкоректність, вбачаючи в ній ідеологію, що послідовно відстоює права всіх, хто відхиляється від норми і не може сам себе захистити: інакомислячих, дітей, жінок, сексуальних меншин, ув'язнених, людей з тими чи іншими недоліками. З появою чималих коштів у найманих виробників, тобто у основної маси населення, вони починають користуватись різноманітними послугами і купляти велику кількість товарів. Першочергове значення отримує людський капітал: людина як виробнича сила, її знання та вміння. Кейнсіанський ринок робить вигідними «християнські» відносини не тільки між індивідами і підприємствами в середині окремої країни, але й між країнами. Мати багату країну-сусіда з високим споживацьким попитом вигідніше, ніж експлуатувати бідні країни. Сам споживач не є безпосереднім замовником того, що він вирішив споживати.

Для постіндустріальної епохи характерною рисою є, крім усього вищезгаданого, також і перегляд концепцій, теорій та інших інтелектуальних інструментів, за допомогою яких утверджувався модерн. Цей процес зайшов настільки далеко, що його можна назвати деконструкцією рефлексивної складової суспільної свідомості.

Японія – це країна споглядального світогляду, естетичного відношення до дійсності, колективізму в людських відносинах, тісного зв'язку людини з природою. Одним за найважливіших засобів управління національною психологією та менталітетом завжди виступало естетичне переживання. В Японії це процес колективний. У відповідності до дзенського розуміння мистецтва воно повинно бути інтегроване в життя, а життя – в мистецтво. Ввічливість на Сході – це величезна сила, що дозволяє конкурувати. Ввічливість діє в Японії не по горизонталі, а в основному по вертикалі. Японська ввічливість – це обдумане миротворче діяльність в ім'я збереження принципів общинної згоди. Японська мова добре пристосована для цього. Існує переконання, що краще, якщо проблема залишиться не вирішеною, але гармонія у відносинах між людьми не зникне. Ввічливість такого роду дозволяє уникати добре аргументованих, ультимативних заяв, замість цього в хід ідуть уривки фраз, жести, погляди, застосовуються багатозначні висловлювання, що не передають партнеру думки, а дозволяють виявити його позицію. Ця здатність за допомогою бесіди розвідати про чужі наміри, щоб під них підстроїтись або протистояти ним не втративши гідності. В

японській мові має багато двозначностей, японці уникають казати слово «ні» прямо, що іноді ставить їх у неприємні ситуації. Неформальні групи підприємців, монополістів часто дуже сильно впливають на політику, існують також і формальні організації бізнесменів. Вони так координують відносини між собою, щоб «промацати» реакцію іншої сторони на певні дії. Це дозволяє зберегти певну гармонію в суспільстві, всі сторони приділяють велику увагу тому, щоб спільним інтересам не було завдано ніякої шкоди. Різноманітні самопрезентації дозволяють японцям створювати згуртовані колективи, а референціювання – співвідносити виробничі та особистісні проблеми з інтересами цих колективів.

Японці схильні все пристосовувати для досягнення суспільно важливих цілей, користуючись вже випробуваними схемами. Велику роль в них відіграє прямий, чи закамфльований вплив на свідомість людини. Найбільш впливовим керівником у компанії є той, хто завідує кадрами. Збільшення продуктивності виробництва в першу чергу досягається не технологічними методами (хоча вони теж без сумніву важливі), а розумною організацією менеджменту. Цим терміном японці позначають координацію і об'єднання в процесі виробництва індивідуальних зусиль і надання працівникам спонукальних мотивів, які сприяють виробленню спільних поглядів та цілей для всіх, або для більшості учасників суспільної групи чи організації. Сьогоднішня науково-технічна революція потребує максимального використання людських здібностей, знань, ентузіазму. Якщо працювати фізично можна примусити силою, то думати силою примусити неможливо, а особливо, коли треба думати так, щоб це було корисно для виробництва і вигідно для колективу. Японці схильні створювати умови, які б стимулювали його підвищувати продуктивність. Необхідно, щоб самі умови, а не управлінці примушували співробітників ефективно працювати. Коли з'являються такі умови, то прибутки багатократно збільшуються, а всі вкладення, які б вони не були дорогі, повертаються. Японці практикують принцип колективної участі управлінців і робітників у вирішенні всіх питань виробництва, за допомогою чого досягається відданість персоналу підприємству і підвищується продуктивність праці.

Література

1. Цофнас А. Ю. Печаль Фукуямы в пространстве аксиологических координат // А. Ю. Цофнас // Вопросы философии. – 2005. – № 11. – С. 106-118.
2. Тишков В.А. Реквием по этносу: Исследования по социально-культурной антропологии / В. А. Тишков. — М.: Наука, 2003. — 544 с.
3. Брестед Д., Тураев Д. История древнего Египта / Д. Брестед, Д. Тураев. – Минск: Харвест, 2003. – 832 с.
4. Делез Ж. Переговоры [пер. с франц. В. Ю. Быстрова] / Жиль Делез. - Санкт-Петербург: Наука, 2004. – 308 с.
5. Хайтун С. Д. Постиндустриальная нравственная революция и ее экономическая (кейнсианская) первооснова / С. Д. Хайтун // Вопросы философии. – 2011. – № 3. – С. 24-35.

61. РОЛЬ КУЛЬТУРНОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО ФАКТОРУ У ПОКРАЩЕННІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ 172
Хмура О. Г.
62. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ 174
Купріна Н.М.
63. СТРУКТУРИЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «ІНТЕНСИФІКАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА» 177
Покровська Н.М.
64. МАРКЕТИНГОВЕ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ВИНОРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ 181
Бондаренко С.А.
65. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ 184
Васьковська К.О.
66. ОСОБЛИВОСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ КОНДИТЕРСЬКОЇ ГАЛУЗІ 186
Дідух С.М., Слюсаренко К.С.
67. ДІАЛЕКТИКА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОЮ СПРАВЕДЛИВІСТЮ 3 189
Ангелов Г. В., Кирилук О. С.
68. РОЛЬ КУЛЬТУРИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ 193
Ангелов Г. В., Соловей А. А., Шубаба М.
69. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУЧАСНОГО МЕНЕДЖЕРА 197
Ангелов Г.В., Соловей А.О.
70. СЕМЬЯ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ И ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ 201
Ангелов Г.В.
71. ГРАЖДАНСКОЕ ОБЩЕСТВО И СОЦИАЛЬНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ МАСС 209
Ботика Т.С.
72. ВСЕ НАЧИНАЕТСЯ С ДЕТСТВА: ВОЗРАСТНАЯ СПЕЦИФИКА ФОРМИРОВАНИЯ ТРУДОЛЮБИЯ 212
Ханс – Курт Либерштет, Ангелов Г.В., Алхури Юсеф
73. СІМ'Я У ФОКУСІ ФІЛОСОФІЇ СОЦІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ 216
Іванов Є. В.
74. ЩОДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МОЛОДОГО ВЧЕНОГО ТА ІНЖЕНЕРА 221
Лар'яновський І.С.
75. САМОРЕАЛІЗАЦІЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ СФЕРІ 225
Михайлова В.Л., Мельник Ю. Н., Ихтияр Самет (Турція)
76. ENHANCEMENT OF EMPLOYEES' MOTIVATION WHILE IMPROVING MANAGEMENT SYSTEM 229
O. Muhailovska
77. ДІАЛЕКТИКА ВЗАЄМВІДНОСИН ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ 234
Мордовець М. В.,
78. РОЛЬ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ У РОЗБУДОВІ: ПРОБЛЕМИ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ 237
Орлова В. О., Михайлова В. Л.
79. КОМПАРАТИВІСТСЬКИЙ ЕКСКУРС У СУТНІСТЬ ДОГОВОРУ У НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТАХ ДЕЯКИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ 242
Осадча І. А.
80. СОЦИАЛИЗАЦИЯ И САМОИДЕНТИФИКАЦИЯ ЛИЧНОСТИ В СОВРЕМЕННОМ ОБЩЕСТВЕ 245
Стояно О.А.
81. ПІДВИЩЕННЯ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ НАРОДУ – ДОМІНАНТНИЙ НАПРЯМОК ЇЙОГО САМООЧИЩЕННЯ ВІД КОРУМПОВАНОСТІ 249